

VERSIO RESUMIDA

Anàlisi del nostre temps
1

INFORME EUROMEDI

Anàlisi de les potencialitats de l'Euroregió Mediterrània
i de les limitacions que li són imposades

FUNDACIÓ
VINCLe

VERSIÓ RESUMIDA

INFORME EUROMEDI

Anàlisi de les potencialitats de l'Euroregió Mediterrània
i de les limitacions que li són imposades

Anàlisi del nostre temps
1

INTRODUCCIÓ

L'Euroregió Mediterrània, formada principalment per Catalunya, València i Illes Balears, és una realitat econòmica sòlida del sud d'Europa que té un gran potencial, però que topa amb importants impediments, per poder-se desplegar, causats pel mateix Estat espanyol. L'ofec econòmic a la qual és sotmesa –amb un mal sistema de finançament– i una manca d'inversions públiques en infraestructures són dos exemples nítids d'aquest maltractament crònic. En aquest sentit, les Illes Balears aporten a les arques de l'Estat entre un 11 i un 15% del PIB, Catalunya un 8,4% i València un 5-6%, però el retorn per part de l'Estat és exigü. Mentrestant, el "Gran Madrid" és molt beneficiat en virtut de la seva capitalitat.

Cal subratllar que bona part del malestar social té el seu origen en aquest maltractament econòmic i en la falta d'inversions que pateix l'Euroregió. I aquest malestar agreuja la situació quan bona part de la població valenciana, catalana i balear no és conscient que cada cop més els seus governs autonòmics, que són els més propers al ciutadà, tenen més limitacions per atendre les seves necessitats i impulsar el creixement del seu territori.

Aquest opuscle és una versió molt resumida i divulgativa de l'*Informe EuroMedi. Anàlisi de les potencialitats de l'Euroregió Mediterrània i de les limitacions que li són imposades*, de Josep Reyner i amb la col·laboració de Jordi Manent, un volum de més de 200 pàgines que analitza, en 13 grans temàtiques, 60 apartats i uns 150 gràfics i taules, les fortaleeses i les febleses de tots tres territoris a través de dades objectives de fonts públiques i privades d'índole diversa, i que podreu comprar a les llibreries la versió extensa o bé descarregar la versió resumida del web:

www.fundaciovincl.com.

Al llarg del volum, aquestes informacions sobre l'Euroregió es comparen amb les dades d'altres comunitats autònomes espanyoles que en general són més beneficiades i que algunes de les quals, molt importants pel seu pes poblacional, no poden autosostenir el seu estat del benestar i que depenen d'altres territoris. L'informe adverteix que si en els propers anys no hi ha un canvi substancial en aquestes polítiques que depenen sobretot de la voluntat del Govern espanyol, es pot comprometre greument la viabilitat i el desenvolupament dels territoris valencià, balear i català. És urgent, doncs, la creació de sinergies i unir esforços entre els territoris de l'Euroregió per assolir objectius comuns en favor del progrés general de les persones.

PROPÒSIT

El propòsit d'aquest volum és explicar les característiques especials que envolten l'economia dels tres territoris de l'Euroregió Mediterrània i els factors limitatius i problemàtiques als quals han de fer front. Però, encara que no és l'objectiu central, això no és possible sense explicar el model de creixement¹ pel qual ha estat conduïda Espanya els darrers 20-25 anys.

“SI EN ELS PROPERS ANYS NO HI HA UN CANVI SUBSTANCIAL EN AQUESTES POLÍTIQUES QUE DEPENEN SOBRETOT DE LA VOLUNTAT DEL GOVERN ESPANYOL, ES POT COMPROMETRE GREUMENT LA VIABILITAT I EL DESENVOLUPAMENT DELS TERRITORIS VALENCIÀ, BALEAR I CATALÀ”

¹ Vegeu apartat 23 de l'*Informe Euromedi* extens.

UN MODEL
DE CREIXEMENT
QUE QÜESTIONA
EL BENESTAR
DELS CIUTADANS

Sense negar el **progrés** que amb caràcter general s'ha donat en aquest període al conjunt de l'Estat espanyol, aquest ha estat **marcat per unes característiques molt concretes**:

- El creixement del PIB i de l'ocupació s'ha basat en **activitats o sectors de baix valor afegit** en un grau molt més gran que a les economies del nostre entorn internacional².
- Això ha comportat la **creació d'un gran nombre d'ocupacions precàries³, de baixa qualificació i amb salaris baixos** en una proporció molt superior a la dels països homologables.
- Aquest creixement també ha implicat la **necessitat d'un flux permanent i quantiós d'immigració** poc qualificada que permet mantenir els salaris baixos i ocupar gran part d'aquestes ocupacions de poca qualificació que d'una altra manera moltes d'elles no s'haurien ocupat.
- En relació amb el nostre entorn internacional, aquesta **creació d'ocupació amb un percentatge exagerat d'empleats amb baixa formació i qualificació** és perfectament compatible amb un també alt percentatge d'empleats sobrequalificats en relació amb les feines que ocupen, una quantitat important d'ofertes de treball que no es poden cobrir i altes taxes d'atur estructural.

“LA POLÍTICA D'INVERSIÓ PÚBLICA I D'INFRAESTRUCTURES INSUFICIENT, INEFICIENT I MEGALÒMANA FRENA EL DESENVOLUPAMENT DE QUALITAT A MOLTES ZONES DE L'ESTAT, ENTRE ELLES, LES DE L'EUROREGIÓ”

- Una **política d'inversió pública i d'infraestructures insuficient, ineficient, megalòmana i utilitzada com a palanca d'obtenció de vots⁴** que frena el desenvolupament de qualitat a moltes zones de l'Estat, entre elles, les de l'Euroregió.
- Una manca de mirada llarga i a mig termini que es reflecteix en l'**escassa i mal coordinada inversió en R+D+i**, en nivells totalment allunyats dels països occidentals⁵.
- Tot plegat ha determinat un **creixement de baixa qualitat per la seva mínima productivitat**, molt inferior a la dels països del nostre entorn, factor que a la llarga és el que determina el progrés global d'una societat⁶.

4 Vegeu apartats 25 i 26.

5 Vegeu apartats 47 a 50.

6 Vegeu apartat 23.

2 Vegeu apartats 7.

3 Vegeu apartat 15.

“AQUEST MODEL PORTA IMPLÍCIT UNA CREIXENT TENDÈNCIA A L'AUGMENT DE LA POBRESA I LA DESIGUALTAT. ÉS UN PATRÓ DE CREIXEMENT QUE NO ÉS FRUIT DE LA CASUALITAT, ÉS UN MODEL VOLGUT I PLANIFICAT QUE BENEFICIA A DETERMINADES ELITS”

- Aquest model porta implícit una creixent **tendència a l'augment de la pobresa i la desigualtat⁷** en nivells molt superiors als de països avançats amb els quals ens volem homologar. Una tendència ara mal dissimulada per la recuperació econòmica viscuda a partir del 2014, i amenaçada per la previsible crisi de principis del 2020 a causa del coronavirus, on fins al moment no s'havia aconseguit igualar els registres pre-crisi.
- Aquest model, unit a l'alt (i antic) **nivell de frau fiscal, a la llarga qüestiona les bases del nostre estat del benestar**: un grau tan elevat de població ocupada amb baixos salaris i alta precarietat com el que presenta l'economia espanyola no pot generar prou ingressos fiscals per finançar les necessitats d'un estat modern i decent. La despesa en pensions, sanitat, educació, assistència social, infraestructures, etc. haurà d'afrontar necessitats creixents determinades, entre altres coses, per l'envelliment de la societat i l'obsolescència dels equipaments en serveis bàsiques que no poden ser satisfetes amb aquest model.

Aquest patró de creixement no és fruit de la casualitat, és un model volgut, planificat i dirigit de forma deliberada i que beneficia a determinades elits. S'ha assentat sobre les diferents reformes laborals aprovades des de finals dels 80 amb el foment dels contractes precaris, l'extrema contenció salarial i l'afebliment del poder sindical tot burlant les regulacions laborals negociades.

7 Vegeu apartats 53 a 56.

UN MODEL
DESEQUILIBRAT
QUE PERJUDICA
ESPECIALMENT
LES TRES REGIONS
DE L'EUROREGIÓ

Aquest model **desequilibrat** creat per un marc institucional i legal determinat, que en si mateix genera desigualtat social, **es desenvolupa també de forma desigual geogràficament**. Els tradicionals desequilibris territorials espanyols no només no s'han corregit sinó que s'han mantingut amb l'agreujament que suposa un creixement centripet exagerat i centrat en una capital megalòmana absorbent de recursos i energies que, gradualment, condemna a gran part dels territoris perifèrics a la irrellevància o a la dependència constant⁸.

L'Euroregió Mediterrània està immersa en aquest marc i cadascun dels tres territoris participa del model de creixement descrit amb diversa intensitat i amb diferents particularitats. Si observem les dinàmiques seguides, **des de l'inici de la democràcia els tres territoris han anat experimentant un fort creixement demogràfic**, sobretot en els casos balear i valencià⁹, impulsat especialment des de la immigració¹⁰. Però alhora pateixen un **progrés econòmic poc productiu** que comparteix gran part dels pitjors elements del patró descrit i que els ha fet perdre una bona part de l'avantatge comparatiu (mesurat en termes de diferencial del PIB per càpita respecte la mitjana espanyola) amb què partien (és el cas de les Illes Balears i en menor mesura de Catalunya) o augmentar el desavantatge inicial (cas de València)¹¹.

**“UNA CAPITAL
MEGALÒMANA ABSORBENT
DE RECURSOS I ENERGIES
QUE, GRADUALMENT,
CONDEMNÀ A GRAN
PART DELS TERRITORIS
PERIFÈRICS A LA
IRRELLEVÀNCIA O A LA
DEPENDÈNCIA CONSTANT”**

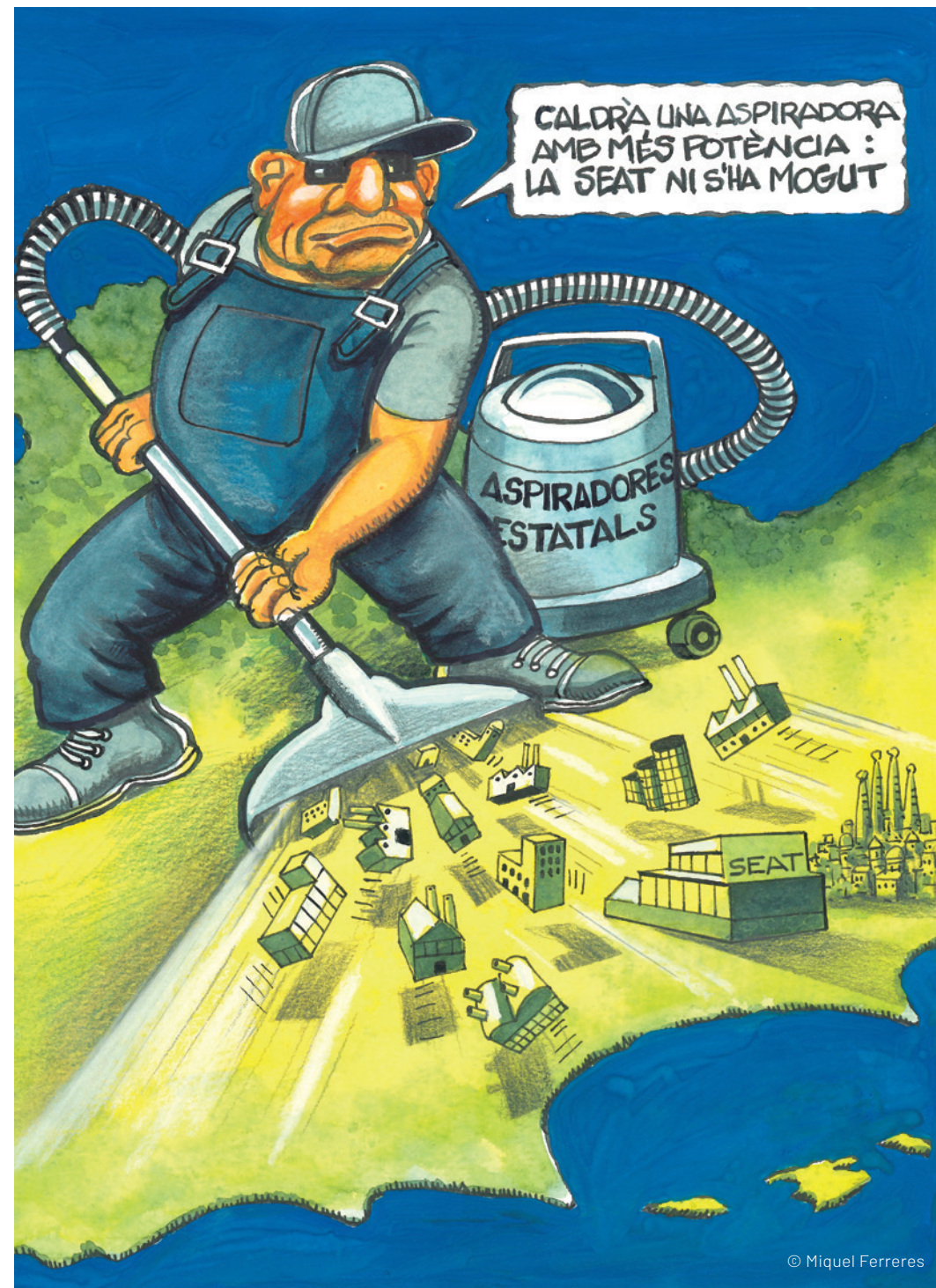
El contrapunt d'aquest model és el cas de Madrid, que ha experimentat un creixement del seu PIB per càpita clarament superior a la mitjana. Una regió rica afavorida històricament i que s'ha fet més rica en una proporció clarament superior a la de la resta. Madrid, recolzada sobre la seva condició de gran capital, afavorida per la concentració del poder polític, que a la seva vegada **ha afavorit la concentració del poder econòmic al seu voltant, molt especialment aquell que és dependent del poder**, i l'ha utilitzat per atraure una gran quantitat d'activitats i ocupacions d'alt valor afegit que envolten aquells dos cercles clau del poder: el polític i l'econòmic. Aquest creixement és insà perquè, en gran mesura, es fa a costa dels recursos humans i materials d'altres territoris.

⁸ Vegeu apartats 6, 8, 13, 23, 31, 32 i diversos incisos al llarg de tota l'obra.

⁹ Vegeu apartat 2.

¹⁰ Vegeu apartat 3.

¹¹ Vegeu apartats 4, 5 i 6.

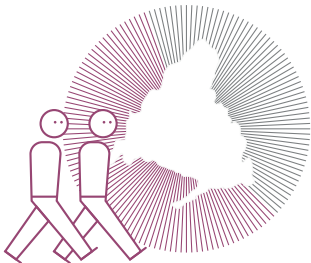
MADRID, EL CENTRE QUE TOT HO ABSORBEIX

TREBALLADORS QUE CANVIEN DE CC.AA.

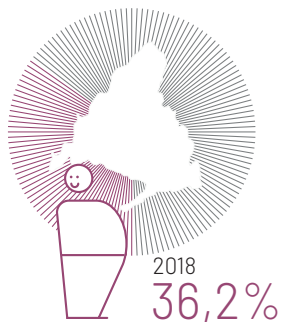
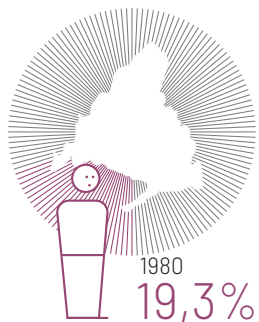
DESPOBLAMENT
DE CASTELLA I LLEÓ,
GALÍCIA, ASTÚRIES,
EXTREMADURA...

57,2%

de treballadors que
canvien de residència
entre autonomies per
anar a Madrid

PIB PER HABITANT DE MADRID PER SOBRE LA MITJANA ESTATAL

MONOPOLI DEL PODER

Les privatitzacions dels monopolis
i oligopolis estatals s'han fet en
benefici de Madrid

Ministeris, Organismes
reguladors BdE, CNMV, CNMC
tots amb seu a Madrid

DUMPING FISCAL

- L'IRPF més baix
- Bonificació del 100% en l'Impost de Patrimoni
- Bonificació del 99% en l'Impost de Successions i Donacions
- IAJD més baix de tot l'Estat

CENTRE DE L'ESPANYA RADIAL

Infraestructures
amb centre a Madrid:
AVE, AENA, autopistes,
autovies

“L’ESTAT ESPANYOL
HA ESTAT I ÉS
RADICALMENT
RETICENT A
PUBLICAR LES
BALANCES FISCALS
DELS DIFERENTS
TERRITORIS”

Llegenda: BdE = Banco de España; CNMV = Comisión Nacional del Mercado de Valores; CMNC = Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia; IAJD = Impuesto de Actos Jurídicos Documentados.

És cert que hi ha hagut altres regions que també han pogut fer un progrés aparent superior a la mitjana espanyola com Extremadura, Galícia i Castella i Lleó. Tanmateix, aquest progrés aparent amaga un fenomen que, a la llarga, les acabarà perjudicant, que és el de la despoblació progressiva, i molt especialment en les franges d'edat més joves i que haurien de ser el fonament futur del progrés d'aquests territoris. Aquest fenomen impulsa de forma enganyosa un augment del PIB per càpita que, a la llarga, es girarà en contra dels mateixos territoris¹².

El model de creixement desigual socialment i geogràficament es pot sostenir gràcies a un flux continuat de transferències interregionals, suportat també per les transferències procedents de la Unió Europea (fons estructurals).

L'Estat espanyol ha estat i és radicalment reticent a publicar les balances fiscals dels diferents territoris. Però quan, per unes raons o altres, no té més remei que fer-ho, o bé perquè altres institucions ho porten a terme, **s'evidencia que són bàsicament quatre territoris espanyols –els tres de l'Euroregió Mediterrània (Catalunya, Balears i València), juntament amb Madrid– els que suporten el flux de transferències que permeten el funcionament general de l'Estat** i el sosteniment de l'estat del benestar en un conjunt de set o vuit territoris que, individualment, no generen els recursos necessaris.

“SÓN BÀSICAMENT QUATRE TERRITORIS ESPANYOLS –ELS TRES DE L'EUROREGIÓ MEDITERRÀNIA (CATALUNYA, BALEARS I VALÈNCIA), JUNTAMENT AMB MADRID– ELS QUE SUPORTEN EL FLUX DE TRANSFERÈNCIES QUE PERMETEN EL FUNCIONAMENT GENERAL DE L'ESTAT”

Les comunitats forals d'Euskadi i Navarra, per les condicions especials del càlcul de la seva quota (el conegut *cupa* basc o *aportación* a Navarra), queden absents d'aquest mecanisme de transferències interregionals. El cas de Madrid és diferent al de la resta. La seva condició de capitalitat i els avantatges que n'extreu es tradueixen en un creixement clarament superior al de les altres regions, la qual cosa li permet fer front a aquest drenatge sense que la seva competitivitat se'n ressenti i podent permetre's practicar un autèntic “dumping”¹³ fiscal cap als altres territoris¹⁴. Però això no és així en el cas de les altres tres regions crònicament deficitàries fiscalment¹⁵, que són les de l'Euroregió.

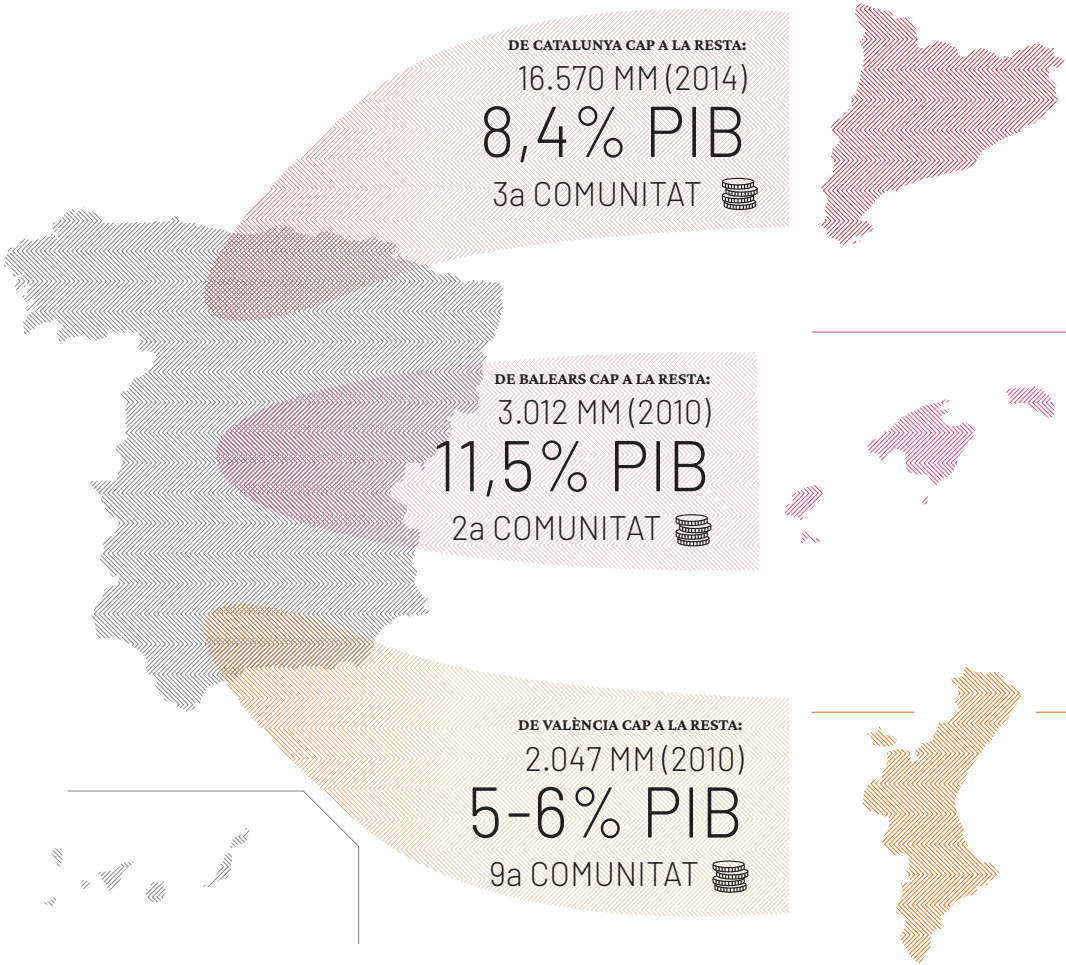
¹³ Dumping fiscal: pràctica fiscal d'abaixar o eliminar impostos per atraure empreses, treballadors qualificats o grans fortunes exercint pressió competitiva sobre altres territoris perquè actuïn de la mateixa manera. En el cas de Madrid, aquesta pressió es fonamenta en la posició dominant que li atorga la seva capitalitat.

¹⁴ Vegeu apartat 17.

¹⁵ Vegeu apartat 16.

¹² Vegeu apartat 6.

L'EUROREGIÓ SUSTENTA EL COST DE L'ESTAT DEL BENESTAR A LES REGIONS DEFICITÀRIES

APORTACIONS PER PERSONA AL SISTEMA DE FINANÇAMENT AUTONÒMIC.

DESPESA PÚBLICA EN EDUCACIÓ PER ALUMNE.

DESPESA SANITÀRIA PER HABITANT.

CATALUNYA

3a comunitat que més aporta per persona al sistema de finançament autonòmic.

10a comunitat en recursos rebuts per habitant (un **1,7%** per sota de la mitjana).

11a comunitat en despesa sanitària per habitant (un **0,9%** per sota de la mitjana).

13a comunitat en despesa pública en educació per alumne (un **3,2%** per sota de la mitjana).

7a comunitat en despesa en protecció social per habitant de més de 65 anys.

17a regió en proporció de la inversió pública estatal sobre el PIB (**39,6%** per sota de la mitjana).

ILLES BALEARS

2a comunitat que més aporta per persona al sistema de finançament autonòmic.

9a comunitat en recursos rebuts per habitant (un **1,1%** per sota de la mitjana).

15a comunitat en despesa sanitària per habitant (un **3,9%** per sota de la mitjana).

8a comunitat en despesa pública en educació per alumne.

16a comunitat en despesa en protecció social per habitant de més de 65 anys (un **35,9%** per sota de la mitjana).

16a regió en proporció de la inversió pública estatal sobre el PIB (**42,1%** per sota de la mitjana).

VALÈNCIA

9a comunitat que més aporta per persona al sistema de finançament autonòmic.

15a comunitat en recursos rebuts per habitant (un **7,6%** per sota de la mitjana).

12a comunitat en despesa sanitària per habitant (un **1,7%** per sota de la mitjana).

12a comunitat en despesa pública en educació per alumne (un **1,23%** per sota de la mitjana).

17a comunitat en despesa en protecció social per habitant de més de 65 anys (un **36,2%** per sota de la mitjana).

14a regió en proporció de la inversió pública estatal sobre el PIB (**48,8%** per sota de la mitjana).

DESPESA EN PROTECCIÓ SOCIAL PER HABITANT DE MÉS DE 65 ANYS.

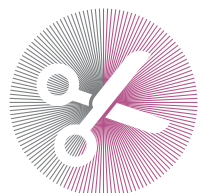

PROPORCIÓ DE LA INVERSIÓ PÚBLICA ESTATAL SOBRE EL PIB.

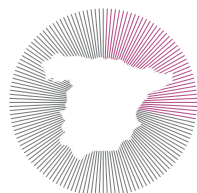
LA DESLLEIALTAT D'UN ESTAT VERS LES SEVES PRÒPIES INSTITUCIONS

RETALLADES REALITZADES ENTRE EL 2009 I EL 2014:

LES COMUNITATS AUTÒNOMES

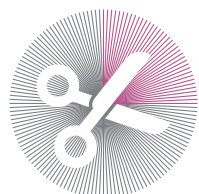

VAREN HAVER
D'ASSUMIR
56,7%*
DEL TOTAL

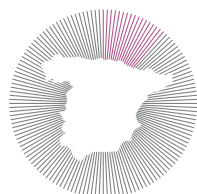

QUAN LA SEVA DESPESA
PÚBLICA ERA EL
27,8%
DEL TOTAL

ELS AJUNTAMENTS

VAREN HAVER
D'ASSUMIR
24,9%*
DEL TOTAL

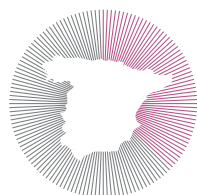

QUAN LA SEVA DESPESA
PÚBLICA ERA L'
11%
DEL TOTAL

EL GOVERN CENTRAL

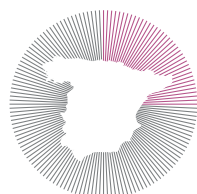
VA HAVER
D'ASSUMIR
14,3%*
DEL TOTAL

QUAN LA SEVA DESPESA
PÚBLICA ERA EL
36,8%
DEL TOTAL

FONS DE LA SEGURETAT SOCIAL

VA INCREMENTAR LA SEVA DESPESA
PER FER FRONT A L'AUGMENT DE LES
PENSIONS I L'ATUR. EXCLOSOS AQUESTS
AUGMENTS NOMÉS VA RETALLAR LA
SEVA DESPESA EN UN **4,2%**

QUAN LA SEVA
DESPESA PÚBLICA
REPRESENTA EL
24,5%
DEL TOTAL

*El Govern central sempre ha justificat que la seva escassa assumpció de les retallades era deguda al pagament dels interessos del deute públic i a l'augment de les pensions i prestacions d'atur durant el període. Els càlculs s'han realitzat descomptant aquests augments de despesa pública, és dir, sense tenir-los en compte. S'evidencia, així, fins i tot acceptant les raons, el notori desequilibri entre la seva contribució a l'absorció de les retallades de despesa en relació amb la seva quota de despesa pública (veure les explicacions detallades a l'apartat 19).

Les tres regions de l'Euroregió pateixen un **constant drenatge de recursos** que adopta diverses formes:

Un sistema de finançament insuficient, **caducat, arbitrari i injust**¹⁶, del que novament queden absents les comunitats forals, i que manté una part substancial de l'estat del benestar —responsabilitat dels governs autonòmics— sota mínims. Els sistemes de salut¹⁷, educació¹⁸ i assistència social de l'Euroregió es mantenen sistemàticament dotats per sota de la mitjana espanyola i molt per sota de les seves capacitats fiscals¹⁹.

La insuficiència del mateix sistema de finançament les obliga essencialment a dependre de les inversions que “graciosament” els hi assigni l'Estat en no permetre pràcticament cap marge per una política autònoma.

“EL SISTEMA DE FINANÇAMENT ESPANYOL ÉS INSUFICIENT, CADUCAT, ARBITRARI I INJUST”

Aquesta assignació d'inversions en infraestructures, totalment insuficient per les necessitats dels tres territoris, és un element discriminatori, en molts casos sense lògica cost-benefici, utilitzat com a palanca política d'obtenció de vots i gestionat fonamentalment des del govern central de l'Estat, principalment en benefici de la capitalitat de Madrid i de determinats sectors de negocis²⁰.

Una escassa i poc coordinada inversió en R+D+i²¹ que afecta el nucli fonamental de les possibilitats futures de creixement de les nostres empreses i que, de ser suficient i ben organitzat, permetria anar escalant en la cadena de valor afegit i augmentar així les possibilitats d'un creixement sa, equilibrat i d'alta productivitat.

16 Vegeu apartats 17, 18 i 19.

17 Vegeu apartats 43, 44, 45 i 46.

18 Vegeu apartats 38 i 39.

19 Vegeu apartats 20, 21 i 22.

20 Vegeu apartats 25, 27, 30 i 37.

21 Vegeu apartats 47, 48, 49 i 50.

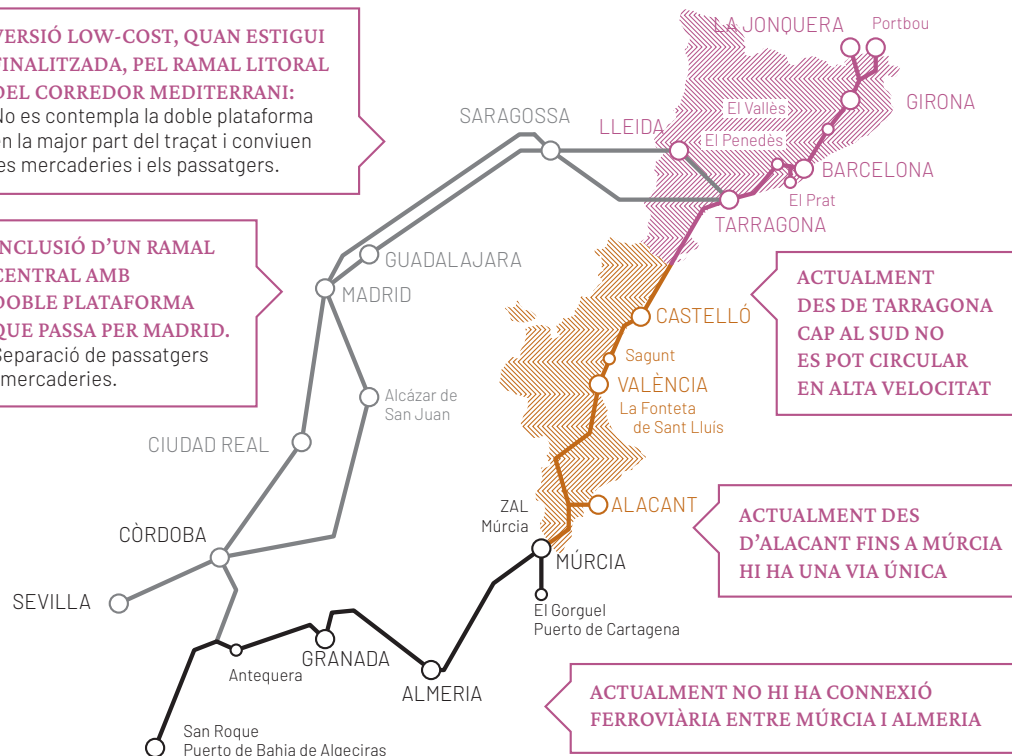
UN PROJECTE VÍCTIMA D'ENDARRERIMENTS I REDEFINICIONS A LA BAIXA

VERSIÓ LOW-COST, QUAN ESTIGUI FINALITZADA, PEL RAMAL LITORAL DEL CORREDOR MEDITERRANI:

No es contempla la doble plataforma en la major part del traçat i conviuen les mercaderies i els passatgers.

INCLUSIÓ D'UN RAMAL CENTRAL AMB DOBLE PLATAFORMA QUE PASSA PER MADRID.

Separació de passatgers i mercaderies.

LA INSTAL·LACIÓ DEL TERCER CARRIL CASTELLBISBAL-MARTORELL:

Rescissió del contracte (05-2017). Nova adjudicació 03-2019.

ACCÉS FERROVIARI AL PORT DE BARCELONA:

Rescissió de l'obra ja adjudicada per dictamen d'inseguretat. S'ha d'iniciar de nou tot el projecte. No hi ha data prevista d'inici de les obres.

SUBTRAM TARRAGONA-VADELLÒS:

Únic tram de via única. En proves des de fa un any el nou traçat de doble via amb ample ibèric.*

TERMINAL INTERMODAL FERROVIÀRIA DEL PORT DE TARRAGONA:

Totalment construïda a l'espera que ADIF resolgui executar les obres de connexió.

SUBTRAM CASTELLÓ-VADELLÒS:

Rescissió del contracte per redefinició del projecte. Actualment el projecte es troba novament en redacció en què es rebaixaran les aspiracions originals i es limitarà el tercer carril a una sola via.

Llegenda: BdE = Banco de España; CNMV = Comisión Nacional del Mercado de Valores; CMNC = Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia; IAJD = Impuesto de Actos Jurídicos Documentados.

L'infrafinançament de les administracions autonòmiques de l'Euroregió afecta de forma evident el benestar i el futur de la seva població i es demostra, com a exemples, en els nivells de fracàs escolar²², els resultats de les proves PISA²³, les dotacions de personal sanitari²⁴ i docent, o les llistes d'espera a la sanitat pública²⁵.

El progrés social –definit com l'efectiva cobertura de les necessitats bàsiques dels ciutadans– no es correspon amb el progrés econòmic realitzat en una bona part de les regions espanyoles. I això succeeix de forma molt flagrant en els casos català (la que més pèrdua presenta entre la seva capacitat per PIB i el seu efectiu progrés social) i balear (la 4a que més empitjora)²⁶.

L'infrainversió va en detriment de la competitivitat²⁷ i productivitat²⁸ de l'Euroregió i de tota la conca mediterrània, i es manifesta en la postergació, endarreriments i descoordinació que ha patit i pateixen, per exemple: 1) el Corredor Mediterrani i les seves connexions²⁹; 2) els ports mediterranis

22 Vegeu apartat 40.
23 Vegeu apartat 41.
24 Vegeu apartat 45.
25 Vegeu apartat 46.
26 Vegeu apartat 52.
27 Vegeu apartat 22.
28 Vegeu apartat 23.
29 Vegeu apartat 35.

“L’INFRAFINANÇAMENT DE LES ADMINISTRACIONS AUTONÒMIQUES DE L’EUROREGIÓ AFECTA DE FORMA EVIDENT EL BENESTAR I EL FUTUR DE LA SEVA POBLACIÓ”

de València, Tarragona i Barcelona amb els seus precaris accessos viaris i ferroviaris³⁰; 3) l'Aeroport del Prat i la seva continuada dependència de les decisions estratègiques d'AENA³¹; 4) l'abandonament de les rodalies de Barcelona i València³²; i 5) moltes altres obres que es veuen indefinidament endarrerides i que per limitacions d'abast no han pogut ser detallades en aquest treball³³.

30 Vegeu apartat 34.
31 Vegeu apartat 33.
32 Vegeu apartat 36.

33 Com per exemple: 1) **a Catalunya**, les sempre inacabades B-40 (Quart cinturó o també anomenada Ronda del Vallès) o l'encara no començada perimetral orbital ferroviària (o Quart cinturó ferroviari), ambdues essencials per disminuir la dependència dels dos Vallès (amb una població conjunta d'1,4 milions de persones) i impulsar-los de forma autònoma respecte de l'àrea urbana de Barcelona; o també l'A-27 (autovia Tarragona-Lleida) que ajudaria en la mateixa direcció per la part sud de Catalunya; 2) **a València**, les connexions de l'aeroport d'Elx-Alacant, o el perllongament del rodalies Benicàssim-Vinaròs; i 3) **a Balears**, el tramvia de la badia de Palma, que connectaria la capital amb l'Aeroport de Palma i es perllongaria més enllà al voltant de la costa.

RODALIES, LA VÍCTIMA DE L'AVE

COST TOTAL DE L'AVE ESPANYOL:

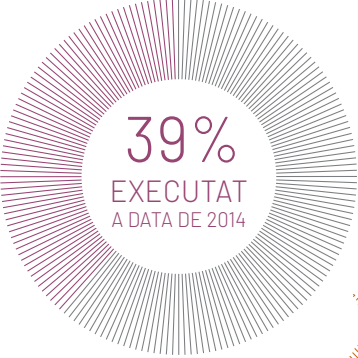
COST DE MANTENIMENT:

i creixents en el temps, sense comptar el manteniment dels túnels, ponts o viaductes, ni els costos operatius, ni aspirar a amortitzar la inversió.

2a XARXA D'ALTA VELOCITAT MÉS GRAN I LA MÉS INFRAUTILITZADA DEL MÓN

CORREDOR MEDITERRANI:

RODALIES BARCELONA, LA TERCERA PITJOR XARXA EN PUNTUALITAT:

NOMÉS 14% DEL PLA DE RODALIES 2008-2015 EXECUTAT

NOMÉS 12%

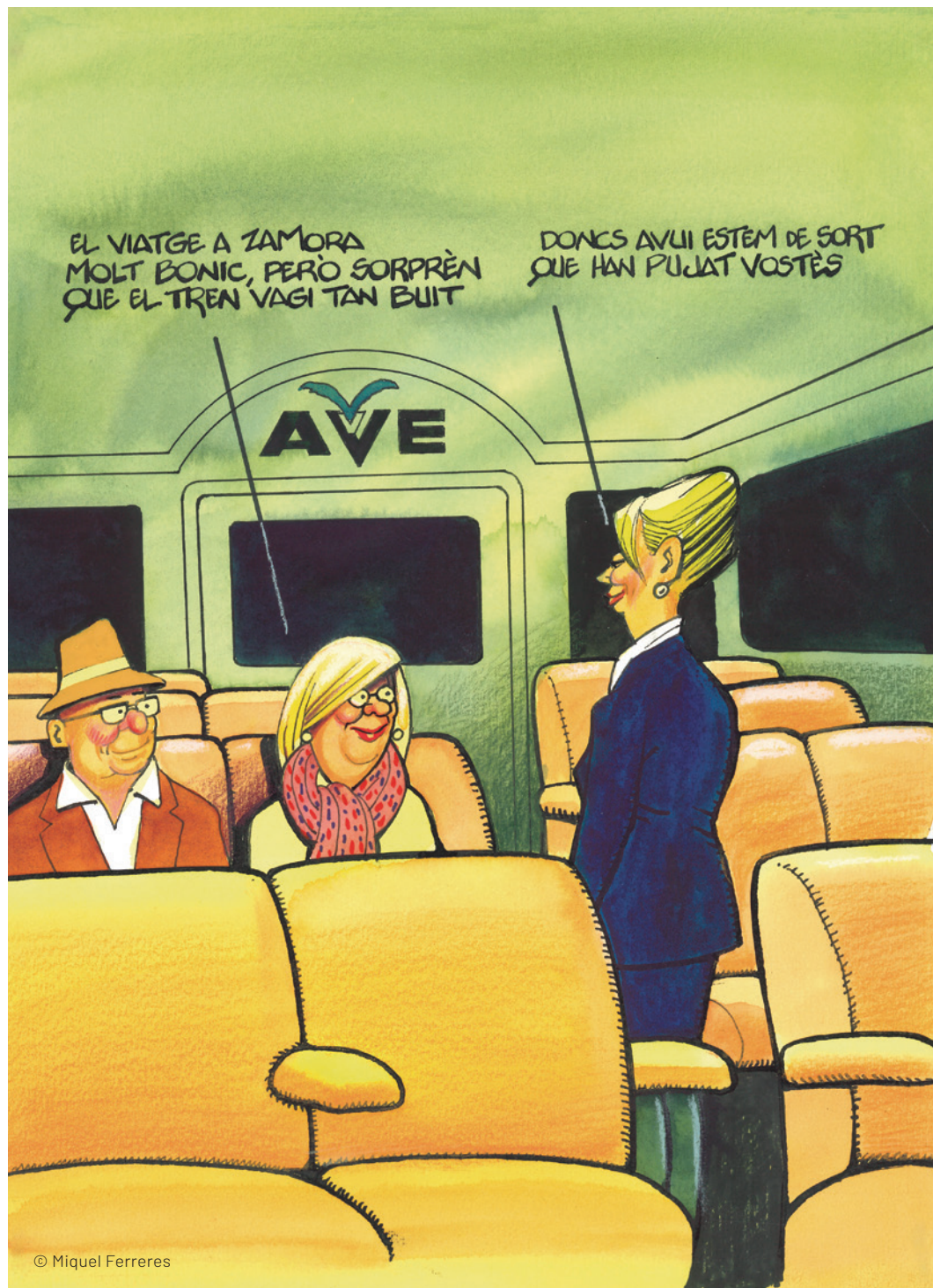
DE LES ACTUACIONS MÉS URGENTS PACTADES

ACCIDENTS I INCIDÈNCIES MOLT FREQUENTS

RODALIES VALÈNCIA, LA PITJOR XARXA EN PUNTUALITAT

TAMBÉ HI HA
MARGE DE MILLORA
DINS DE LA MATEIXA
EUROREGIÓ

A l'Informe EuroMedi extens també es fa un petit balanç mediambiental dels tres territoris de l'Euroregió i del conjunt espanyol. Ni Espanya ni gairebé cap comunitat autònoma complirà els compromisos de Kyoto, com tampoc compleix amb les regulacions sobre la qualitat de l'aire estant en curs un procediment de la Unió Europea contra Espanya davant el Tribunal de Justícia de la Unió Europea (TJUE), com també anem a la cua en reciclatge i separació de residus³⁴. I **una part de les actuacions requerides depenen de decisions pròpies** en les quals no sempre s'ha tingut la valentia i el lideratge necessaris.

Però, al capdavant, la gran qüestió és si un país pot resoldre aquest tipus de problemes si no té un bon govern. **La condició necessària –però no suficient– perquè un país pugui formar una societat decent –pròspera i amb una desigualtat controlada– és tenir un govern eficient i net de corrupció.** Des del 2004 al 2018, Espanya ha caigut en el Corruption Index de Transparency International des del lloc 22è (sobre 146 països) al lloc 41è (sobre 180). La seva puntuació ha passat de 71 a 58 en el mateix període³⁵. Ha estat el país de la UE que més ha empitjorat després de l'Hongria de Viktor Orban³⁶.

**“LA CONDICIÓN NECESARIA
–PERÒ NO SUFICIENT–
PERQUÈ UN PAÍS PUGUI
FORMAR UNA SOCIETAT
DECENT –PRÒSPERA
I AMB UNA DESIGUALTAT
CONTROLADA– ÉS TENIR
UN GOVERN EFICIENT
I NET DE CORRUPCIÓ”**

Altres índexs reflecteixen la mateixa preocupant evolució³⁷. Res estrany quan es repassa l'hemeroteca. Malauradament això succeeix a tots els nivells de govern, si més no en la percepció del ciutadà. Però aquest deteriorament no només es produeix en l'àmbit estatal, sinó que també ho fa en la majoria dels nivells regionals, inclosos els de l'Euroregió. El problema és que la confiança del ciutadà, un cop es perd, és difícil recuperar-la.

³⁴ Vegeu apartats 57, 78 i 59.

³⁵ La puntuació 0 és altament corrupte i 100 vol dir sense corrupció. El país que obté una puntuació més alta és Dinamarca, amb 88 punts.

³⁶ Vegeu <https://voxeurop.eu/en/2019/corruption-5122637>

³⁷ Vegeu apartat 60.

LA COVID-19 AGREUJARÀ ENCARA MÉS ELS PROBLEMES ESTRUCTURALS

Mentre la versió extensa de l'*Informe EuroMedi* era a impremta, ha esclatat la terrible pandèmia de la Covid-19 –o també coneguda com a Coronavirus–, la qual cosa ens ha obligat a fer una reflexió d'urgència sobre com incidirà aquest virus i les seves conseqüències econòmiques sobre la multitud de problemàtiques que ja es descriuen en el document.

Els vents d'opinió i les actituds polítiques majoritàries a l'Estat espanyol no permeten ser optimistes respecte el fet que s'albirin canvis favorables en les percepcions socials imperants a Espanya. I, malauradament, la crisi de la Covid-19 sembla probable que agreugi aquestes tendències. Ho demostra la forma en com s'ha abordat institucionalment la crisi, amb la recentralització de competències, la presa de decisions amb una manca total de diàleg territorial, la negativa a adoptar solucions diferenciades segons les situacions i les necessitats de cada territori i la presència embafadora en els mitjans espanyols de l'exèrcit i la policia. A la pitjor crisi des de la Guerra Civil s'ha respost prescindint de l'arquitectura institucional bàsica prevista per la Constitució, aspecte ja de per si molt revelador. És l'actitud pròpia d'un govern temorós i més preocupat per la seva autoritat que no per l'eficàcia de les mesures.

En el moment d'escriure aquestes línies s'albira que la crisi sanitària, agreujada pel desencert i tardança en l'adopció d'algunes mesures, està provocant una crisi econòmica d'una intensitat tan o més forta que la del 2008. Tan intensa que pot significar arribar a retrocessos de l'activitat, atur i nivells de dèficit públic i d'endeutament públic i privat del mateix ordre que aleshores. Les prediccions sobre el deute públic són particularment esfereïdores: les més optimistes el situen en un mínim del 110% del PIB a finals del 2020 (veniem d'un 95,5% el

2019). La discrepància entre economistes es produeix quan es tracta de fer previsions de recuperació. A hores d'ara és gairebé segur que es pot considerar l'any turístic com a perdut, i que moltes activitats que se'n deriven no tornaran en molt de temps a la normalitat (restauració, hostaleria, comerç, viatges, espectacles presencials...). Els efectes sobre els treballadors més desprotegits (temporals i discontinus), els autònoms i les pimes poden resultar dramàtics. Encara queden per comprovar les repercussions de la crisi sobre la confiança d'inversors i consumidors. I tot plegat enmig d'una gran incertesa sobre la durada de la recuperació posterior a l'aixecament de les mesures més intensives. De fet, la normalitat difícilment tornarà fins que no es trobi o un remei o una vacuna eficaç.

A banda de la celeritat i eficàcia amb què s'han pres moltes mesures, més que discutibles especialment a la vista del dramàtic resultat en la letalitat de la malaltia, l'enfocament centralista i nacionalista amb què el Govern espanyol està prenent les mesures fa difícil pensar que no hi ha un risc real de retrocés en el reconeixement de la realitat territorial diferenciada de l'Estat, que és afavorit per l'estat d'opinió dominant en el conjunt d'Espanya. Ha estat negligent en la gestió inicial, quan ja es coneixien les experiències d'alguns països, sense preparar-se adequadament i adoptant les primeres mesures quan el contagis ja estaven fora de control. Ha impedit decisions de les autoritats catalanes que, adoptades en el moment en què es proposaven, podrien haver salvat vides. Ho ha tornat a fer prenent riscos quan s'iniciava la fase descendent de l'epidèmia qüestionant el criteri d'experts i de territoris. És un fet que països petits o d'estructura federal han pogut gestionar molt millor la crisi principalment per la seva proximitat a la realitat.

A més, el Govern espanyol ha tingut una manera gasiva d'enfocar la crisi que té també molt a veure amb l'economia. Els desequilibris estructurals que afecten l'economia espanyola, molts dels quals en parlem en l'*Informe EuroMedi*, han condicionat el volum de les mesures de suport econòmic directe i indirecte que ha desplegat el Govern espanyol. Aquestes són, en relació amb la generació de riquesa de cada país, les menys substancioses dels països del nostre entorn immediat. I quan s'han pres, s'implementen amb un retard i amb una càrrega burocràtica que moltes vegades les fan inefectives. I això no és casual: està directament determinat pels dèficits públics i l'endeutament acumulats des del 2008 i dels quals l'economia espanyola no se n'ha pogut sotraure tot i els anys de bonança a partir del 2014, si més no per uns sectors determinats. Aquesta crisi agreujarà aquells desequilibris als quals fèiem referència: dèficit i deute públic, precarització i dualitat del mercat de treball, desigualtat social, feblesa del teixit productiu de pimes i autònoms, poder d'oligopolis i *lobbies*...

A mesura que el pes del deute es faci més evident i l'alarma sanitària es vagi esvaint, les institucions europees demanaran que l'Estat espanyol prengui un camí decidit per reequilibrar els seus comptes. Les elits i les burocràcies governamentals tornaran a desplegar la seva força i capacitat de pressió per impedir determinades mesures fiscals o redistributives intentant mantenir la seva situació de privilegi i la negativa a assumir la part dels costos que els hi corresponen. La pressió per la repercussió dels costos de la crisi sobre les classes mitjanes i baixes assalariades es farà més forta, com ja ho va ser el 2012, amb el clàssic (i fals) argument ja conegut que "no hi ha alternativa"; i igualment pot succeir amb les comunitats autònomes, i en particular les de l'Euroregió. Tant de bo ens equivoquem.

“PAÏSOS PETITS O D'ESTRUCTURA FEDERAL HAN GESTIONAT MILLOR LA CRISI SANITÀRIA PEL SEU SENTIT DE PROXIMITAT I LA LLEIALTAT COL·LABORATIVA ENTRE GOVERN CENTRAL I TERRITORIS”

Creiem que hi ha un risc molt elevat que la crisi sanitària de la Covid-19 suposi un nou retrocés en el benestar i condicions de vida dels ciutadans en general i de l'Euroregió Mediterrània en particular. Això afectarà amb una intensitat particular a les Illes Balears per la seva evident dependència de les activitats turístiques, però també, i en menor mesura, a València i a Catalunya, on la importància d'aquestes activitats també és molt notòria, com al conjunt de l'Estat.

© Fundació Vincle
© dels textos: els autors
© dibuixos: Miquel Ferreres
Textos: Josep Reyner
Introducció: Jordi Manent
Coordinadors: Jordi Manent i Josep Reyner
Disseny i maquetació: Estudi Muto
Producció: serveis-grafics.cat
Primera edició: juny 2020
Tiratge: 600 exemplars
Dipòsit legal: B 10952-2020

Fundació Vincle
www.fundaciovincle.com
info@fundaciovincle.cat

VERSIÓ RESUMIDA

INFORME EUROMEDI

L'Euroregió Mediterrània, formada principalment per Catalunya, València i Illes Balears, és una realitat econòmica sòlida del sud d'Europa que té un gran potencial, però que topa amb importants impediments, per poder-se desplegar, causats pel mateix Estat espanyol. L'ofec econòmic a la qual és sotmesa i una manca d'inversions públiques en infraestructures són dos exemples nítids d'aquest maltractament crònic. En aquest sentit, les Illes Balears aporten a les arques de l'Estat entre un 11 i un 15% del PIB, Catalunya un 8,4% i València un 5-6%, però el retorn per part de l'Estat és exigü. Mentrestant, el "Gran Madrid" és molt beneficiat en virtut de la seva capitalitat. Aquest opuscle és una versió molt resumida i divulgativa de l'*Informe EuroMedi. Anàlisi de les potencialitats de l'Euroregió Mediterrània i de les limitacions que li són imposades*, de Josep Reyner, i amb la col·laboració de Jordi Manent, que la Fundació Vincle dóna a conèixer a la ciutadania perquè sigui conscient d'una situació no volguda que ja depassa la gestió –per molt bona que sigui– que puguin fer els governs autonòmics. És urgent, doncs, la creació de sinergies i unir esforços entre els territoris de l'Euroregió per assolir objectius comuns en favor del progrés general de les persones.

Anàlisi del nostre temps

Vivim temps convulsos, amb canvis constants i vertiginosos, i la realitat queda superada per ella mateixa dia rere dia. No obstant això, hi ha qüestions de fons que no canvien a l'Estat espanyol, com ara l'estructura centralitzada sobre la qual es basa el seu model productiu i el repartiment no equitatiu, entre les comunitats autònomes, de la riquesa que es genera globalment. Són bàsicament tres les autonomies de l'Estat que són discriminades pel que fa al sistema de finançament i a les inversions públiques: les Illes Balears, Catalunya i València, les quals formen part de l'anomenada Euroregió Mediterrània. Amb la col·lecció "Anàlisi del nostre temps" pretenem, d'una manera gràfica i divulgativa, explicar, tema per tema, aquestes incoherències fruit d'un model caduc i donar pistes per a nous models molt més beneficiosos per a l'estat del benestar en general i per a les persones en particular.

www.fundaciovincle.com

FUNDACIÓ
VINCLe